

FØROYAR Í DAG

Ritstjórar: W. HEINESEN og HEÐIN BRÚ

HIN SALTAÐI FÚTIN.

Hundadaga-kongurin eitur ein grein, ið nýliga stóð í »Dagblaðnum». Tað er ein óstortslig grein av tí slagnum, sum sermerkir hetta blaðið. Men tað er tó á sín vís ein sera áhugaverð grein, tí hon lýsir so rámandi, hvussu tað eigur at vera skrivað, um ællanin er at niðurbróta mentunarvirði og breiða myrkur og býtt-leika utanum seg. Í so máta er henda greinin framiúr. Vit skulu tí lova okkum at dvølja eitt sindur við hendan úrmælingin av eini politiskari grein frá juli 1943.

Greinin byrjar við at umtala Jørgen Hundadagakong, ella Jørgen Jurgensen, hin danski margháttingin og sjóránarin, sum fyrri nærum háltannað hundrað árum síðani tók sær einaveldi á Íslandi. »Dagblaðið» kundi høvi greitt sínum lesarum frá hesum sjáldsama yvirgangskroppi, sum á stórum fregattskipi og við enskum kaparabrevi kom til Reykjavíkar í seinnu helvt av juni 1809 og avsetti tað danska ræði á Íslandi, bandlegði allar danskar vørur og lovaði íslendingum frælsi og fólkaræði, men í seinnu helvt av august varð ferdur avstað aftur í einum enskum kriggsskipi. Men einki av hesum fingi lesarnir at vita. Tað er ikki ein stubbi av søgu, Dagblaðið ynskir at siga frá; tað er bert eitt sindur av biligari propaganda. Blaðið tykist at halda lesarar sínar vera óvitandi býttlingar, sum kunnu fáast at trúgva, at Jurgensen var ein slags danskur mannaátari, ið vildi tina teir neyðars verjuleysu íslendingarnar. Tíverri fyrri Dagblaðsins propaganda var tað tí danska monopolhandlinum, Jørgen Jurgensen vildi at bana, meðan hann av øllum alvi royndi at vinna íslendignarnar fyrri sínum máli.

Tað var hundadagakongurin Jurgensen.

So kemur næsti partur; hann hevur einki við fyrsta part at gera. Her sigst frá eini gamlari skraggsøgu um hvussu føroyingar einaferð »saltadu ein danskan fúta niður í eina tunnu og sendu danska ríkisráðnum bann aftur, har hann var frákominn.» Teir óvitandi og teir hngsunarleysu lesarar, ið »Dagblaðið» tykist

venda sær til, skulu her faa at vita, hvussu drápfúsar tann rætti føroyingurin var í gamlar dagar. »Tá var einki himpr, um hetta var rætt ella ikki. Teir ívaðust ikki í, at tá tað ikki vóru føroyingar, sum ráddu í Føroyum so var tað skeiðt..... Men soleiðis hava nógvir av føroyingum ikki hugsað hetta seinasta mannaminni.»

Við øðrum orðum: *Føroyingar! vaknið!* Latid tann gamla ránsmannda-andan koma aftur til sín rætt! Tað er ein skaði, at vit í okkara døgum eru hildin heilt upp- at at vera yvirgangskroppar og ikki longur tora at saltað okkara politisku móttæðumenn niður í tunnur! Tunnurnar og saltið má koma aftur á loftið. Einki himpr! Visið tykkum sum rættar menn og dragið knívin! Her eru aðrir fútar og aðrir hundadaga-kongar ið treingja til at verða uppskornir og saltaðir, tí »Føroyingar munnu fara at siggja áðrenn hundadagarnir eru at enda, at ikki alt er, sum tað eigur at vera. Nógvir søu tað longu á Krossmessu, vit vóna at fleiri siggja tað á Bartalsmessu.»

Hetta er so hevuðsinnihaldið í Dagblaðsins grein »Hundadagakongurin».

Vit mugu spyrja okkum sjálvi: Hvussu lágt virðir »Dagblaðið» sínar lesarar — herundir bæði lögtingsmenn, grosserar, juristar riddarar av Dannebrog — og ið hvussu er ein generalkonsulur?

Var henda grein framkomin í einum dreingjablaðið fyrri skúla-óvitar í to-ára aldri, høvdu vit betri fatað tað. Men hon kemur tíverri á fyrstu síðu í tí blaði, sum umboðar tann politiska flokk ið fekk fleirtal við fólkatingsvalið vár og sum eisini ventar sær, at vinna við lögtingsvalið í heyst.

Men latið okkum ikki nema við tað partapolitiska; tað hava vit ikki gjørt higartil og ætla heldur ikki at gera tað. Vit vistu eisini frammanundan, at orðalagið í teimum føroysku bløðunum er slíkt, at rættstrætur verða niðurlagdar av teirri orsök. Men latið okkum hyggja eitt sindur at tí *sidmenningarliga* við hesum.

Tað má tykjast eyðsæð, at vaksin menniskjur, ið enn ikki

eru farin í tann fanatiska úlvahamin, virða hetta lítið og einki hetta er jú bert ein av teimum mongu politisku grammofonplátunum, sum vit í hesi tíð mugu dregast við, hugsa tey. Nógvi verri er tað við tí uppvaksandi ungdominum, ið enn ikki hevur lært, at alt, ið kemur á prent, ikki er tann rami sannleiki. Tann móttakilligi ungdomurin, ið enn ikki hevur fest røtur, fær gjøgnum eina grein sum hesa oyrið fyllt við ábyrgdaleysari politiskari propaganda.

Tað er nógv lættari enn mangur trýr, at framala ránsmannda (voldsmentalitet) hjá óbunum ungdomi. Ja, royndirnar frá vissum øðrum londum hava víst, at tað gongur sum fótur í hosi. Tað er ein royndur lutur, at næstan øll dreingjabørn í tí og tí aldri eru ógvuliga bondsk, ja, ofta mestsum rovdjórallig. Hetta rovdjóralliga instinktið er yvirhevið eitt av teimum hættisligastu instinktum, ið er niðurlagt í menniskjað. Í einum mentaðum samfelagi verður hetta fyrri ein part hildið undir aga, deils av ótta fyrri straff, deils av manna-samkenslu, hesi *humanitet*, ið — sum hin stóri fæðilandsvinurin professari Vorm-Müller nú ein dagin segði við teir ungu studentarnar — er *hægri enn tað nationala*, men fellur straffurin burtur og humanitetsandin hvørvir úr mannaálunum, ja, so hevur rovdjóra-sinnið friar hendur og kann verða eitt ræðuligt vápn um tað verður brúkt í politiskari propaganda.

Tey heilt ungu eru ikki sum vit vaksnu, før fyrri at gjøgnumskoða hesa propaganda. Í hesum nevnda fyribrigdi vilja tey ikki vera før fyrri at siggja: 1) at lýsingin av tí søguliga Jørgen hundadagakongi er óbúgvín og har aftrat avlagd við politiskari ætlan; 2) at segnin um tann saltada fútan hoyrir heima í skregguheiminum og ikki — sum »Dagblaðið» tykist at halda — er eitt søguligt fyribrigdi og eyðkent fyrri føroyskt fólkalýndi; 3) at tað er ósemuligt at royna at fáa okkum núlivandi føroyingar til at trúgva, at vit eru eftirkomarar av bondskum, mentunarleysum ófriðarkroppum.

Sovorðir yvirgangsmenn hava

ivaleyst verið nú og tá igjøgnum okkara túsundára longu søgu. Men tá ið minnið um teir er vorðið goymt í søgunum, er hetta orsakað av serligum viðurskiftum. »Betydelige mænd og kvinder,« skrivur dr. Jacob Jacobsen í *Færøsk Sagnet*, »hvis liv og virksomhed er foregaaet i det stille, ere, selvom deres minde endnu erindres, i reglen ikke blevne hvad man kalder sagnfigurer. Dette hænger sammen med selve sagnoverleveringens art. Det er mærkelige skæbnetsikkelser, dramatiske optrin og spændende begivenheder, kamp og væddestrider, overfald, drab og deslige, hvorom hovedinteressen samler sig. Derfor er det saa overvejende et antal af utiltalende personer, ransmænd, voldsmand og drabsmand, som spiller en hovedrolle i sagnene.« Men i Dagblaðsins eygum eru sovorðin sagnmenni als ikki ódåmlig, men verd at taka eftir.

Stríðs-

líðindi.

Hosdagin komu boðini um, at Catania á Sicilien, Orel og Buelgorod í Russlandi vórðu tiknir. Amerikumenn siga, at hetta var svartasti dagur hjá Týskinum sínan orrusan brast á.

Teir sameindu troðka teir nú skíotari eftir høli.

Italiomenn, arbeidarar, arbeid-gevarar og allir týðandi umboðsmenn fyrri lær ymsu státtirnar krevja Badoglio at leggja svørið og biðja um frið.

— — —
I cystri vikna Jápar í Kongunum. Óður heima og tap á vígvøllum.

Heima-líðindi.

Politisku fundarnir eru byrjaðir. Fiskiskapurin er vanaaligur, fletustaðni sori til fisk.

— — —
Johannes Danielsen, ið er fyrsti maður á javnaðarmanna listanum í Norðeyum, helt aftaná at hann hevði lýst frá hvussu vatnfylltur og bløðrutur fólkaflakkurin er: »Hann vil hvørva fyrri tí socialistiska politikkinum sum blágómi fyrri sól!«